

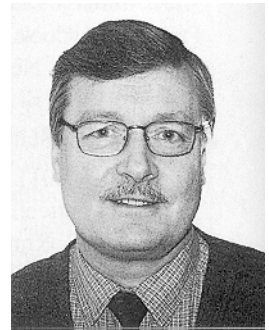
KOHTI JOTAKIN TIEDETTÄ

Vesa Huotari kommentoi artikkeliani ”Kansansivistötekijöiden kasvattamisesta konsulttien kouluttamiseen” (Aikuiskasvatus 4/2002), erityisesti artikkelin loppuosassa olevia näkemyksiäni alan viimeaikaisista kehittämisiongelmissä. Kommentit ovat aina tervetulleita, siitä kiitos. Huotari on kuitenkin mielestäni tulkinut tekstiäni joiltakin kohdin virheellisesti ja omavaltaisesti.

Lähtökohdakseni Huotari on ottanut Gouldnerin vuonna 1973 julkaistun kirjan, jossa Gouldner peräänkuuluttaa aikaisempaa kriittisempää sosiologiaa, eli uutta refleksiivistä sosiologiaa, joka pyrkii suhtautumaan vakavasti myös itselleen ”vihamielisiin” ajatuksiin. Gouldnerin ensisijaisena kritiikin kohteena on parsonsilainen funktionalismi, mutta osansa saa myös vulgaarimarkxilainen ja muu pinnallinen sosiologia. Rima on siis asetettu korkealle, mutta Gouldnerin ajatusten soveltaminen aikuiskasvatuksen opetuksen kritiikkiin jää valitettavan epämääräiseksi.

Artikkelini ei ollut mikään tieteenfilosofinen analyysi, vaan kuvaus alan historiallisesta kehityksestä sekä yritys nostaa pöydälle eräitä alan kehittämisen ongelmakysymyksiä. En esittänyt niihin mitään lopullisia vastauksia, vaikka lukija voi löytää artikkelistani myös tiettyjä kannanottoja. Esitän artikkelissani mm. joitakin kysymyksiä, joita nykyinen tieteenalaohjelma herättää. Huotari tulkitsee nämä kysymykset yksioikoisesti ”puutteiksi” ja hän tulkitsee niiden luonnetta omavaltaisesti. Esimerkiksi puheeni aikuiskasvatuksen ”omasta” teoriarungosta Huotari kääntää täysin pääläelleen. En ole esittänyt aikuiskasvatuksen eristäytymistä muusta tieteenharjoituksesta, vaan päinvastoin sitä, että alan tutkijoiden tulee seurata ja olla tiiviisti yhteydessä muiden tieteenalojen (esimerkiksi sosiologian, psykologian, sosiaalipsykologian) tutkijoiden kanssa. Aikuiskasvatuksen tutkijoiden tulee koostaa ja luoda tältä pohjalta sellaista teoriaa ja tutkimustietoa, joka on alalle relevanttia ja muokkaamaan sitä aikuiskasvatukselliseen perusrunkoon. Se mikä siinä on omaa, mikä lainattua, mikä itsenäisesti muokattua, on jo pitkään keskusteluttanut alan tutkijoita. Tässä suhteessa aikuiskasvatuksen tutkijat toimivat nähdäkseni suurin piirtein samoin kuin kasvatustieteen, sosiaalipolitiikan ym.

soveltavien tieteenalojen tutkijat. Tiivis yhteys yhteiskuntatieteisiin on aikuiskasvatuksessa vanhaa perintöä ja itsestäänselvyys. Yhteydenpito muihin tieteenalaan johtuu mm. siitä, että alan omat resurssit ovat olleet niukat ja alan keskeiset tutkimusongelmat ovat liittyneet ensijaisesti työelämään, yhteiskunnalliseen järjestö- ym. toimintaan sekä aikuisten yksilöiden omiin harrastus- ja kehittymistarpeisiin. Tässä suhteessa aikuiskasvatus poikkeaa selvästi perinteisen koulukasvatukseen keskittyneen kasvatustieteen tutkimusintresseistä.

Jukka Tuomisto

Kun puhun aikuiskasvatuksen pääaineopiskelijoiden heikentyneestä identiteettistä, Huotari laajentaa identiteetin puutteen kaikkiin aikuiskasvattajiin. Se on monimutkaisempi kysymys, johon viitataan artikkelini loppussa, kun puhun aikuiskasvattajien ammatillisen järjestäytymisen tilanteesta. Mitä yliopiston aikuiskasvatuksen opiskelijoiden identiteetin heikentymiseen tulee, siitä olen saanut suoraa palautetta opiskelijoilta itseltään. Tällainen tieto ei ole ehkä Huotarin mielestä relevanttia, mutta minun mielestäni se on. Kentällä olevien työntekijöiden aikuiskasvatuksellinen täydennyskoulutustarve on kaikille alalla toimiville selvä asia. Sitä ovat korostaneet mm. monet alalla jo pitkään työskennelleet henkilöt opettaessani heille aikuiskasvatuksen approbaturia ja cumua kesäyliopistoissa 70-luvun alkupuolelta lähtien. Monilla heistä on ollut taustanaan perinteinen kasvatusalan ja/tai opettajakoulutus. Tämän tarpeen osoittivat selvästi myös TUKEVA- ja VSOP-hankkeiden yhteydessä tehdyt koulutustarveselvitykset.

En ole esittänyt aikuiskasvattajien koulutuksen siirtämistä ”totaalisesti” aikuiskasvattajien itsensä käsiin. Sitähän se ei ole ikinä ollut (yleisopinnot, menetelmäopinnot, sivuaineopinnot), eikä toivottavasti tule koskaan olemaankaan. Päinvastoin olen sitä mieltä, että esimerkiksi yhteiskuntatieteiden osuutta alan opinnoissa pitäi-

si vahvistaa. Sen sijaan aikuiskasvatuksen ”omassa” aineopetuksessa (aikuiskasvatus on edelleen oma oppiaine) pitää luonnollisesti käyttää alaan mahdollisimman hyvin perehtyneitä opettajia. Aikuiskasvatuksen ”omat” opinnot antavat tähän luonnollisesti parhaat lähtökohdat. Tuntuu hullunkuriselta ajatella, kuten Huotari implisiittisesti esittää, että jonkun muun alan koulutus (esimerkiksi luokan- tai lastentarhanopettajankoulutus) antaisi paremman lähtökohdan aikuiskasvatuksen opettajille.

Huotari maalailee uljaita professionaaliseen asiantuntijuuteen tähtääviä tulevaisuudenkuvia ja kritikoii näin syntyviä pilkkoutuvia ”asiantuntijuuksia”. Hän on lukenut artikkeli ilmeisen ylimalkaisesti, sillä en esitä missään tällaista vaatimusta. Katson aikuiskasvatukselliset erikoistumisopinnot tarpeellisiksi luonnollisesti yliopiston pääaineopiskelijoille ja alan opettajille sekä kentällä työskenteleville päätoimisille opettajille, johtajille, suunnittelijoille, rehtoreille, kehittäjille tms. Sen sijaan en ole vaatimassa erikoistumisopintoja esimerkiksi tuntiopettajille, joita on useita kymmeniä tuhansia. Jos heistä joku tällaista pätevyyttä hankkii, sen pitäisi näkyä palkassa. Tästä syystä tulisi ainakin parissa kolmessa yliopistossa olla mahdollisuus suorittaa aikuiskasvatuksellisesti painottuneet opettajan pedagogiset opinnot. On kohtuullista, että tällä yhteiskunnallisesti merkittävällä alalla päätoimisten henkilöiden pätevydet ovat samalla tasolla kuin muualakin koulutuksessa.

Huotari puhuu lasten ja nuorten ”omasta koulutuksesta” ja pelkää eriytymiskehityksen vaan jatkuvan, aina ”erityisandragogioihin” saakka. Huoli liiallisesta pirstoutumisesta on aiheellinen, mutta en osaa kuvitella kehitystä näin yksisuuntaiseksi ja mekanistiseksi. Esimerkiksi kasvatuskentällä tapahtuu toisaalta integroitumista (laaja-alainen opettajakoulutus, elinikäinen oppiminen) ja toisaalta eriytymistä (lastentarhanopettajakoulutus, ammattikasvatus, mediakasvatus). Kun elinikäisen oppimisen ajatus on omaksuttu entistä syvällisemmin kasvatuksen ja oppimisen peruslähtökohdaksi, kaikilla kasvatuksen tasoilla tapahtuu tietynlaista yhtenäistymistä, tai ainakin omaa toimintaa aletaan tarkastella yhteisestä viitekehiksestä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki kasvatusalan eriytymiskehitys pitäisi pysäyttää. Näyttää siltä, että kasvatuksen kenttä jakautuu entistä selkeämmin pedagogiikkaan (lasten ja nuorten kasvatus), andragogiikkaan (ai-

kuiskasvatus), geragogiikkaan (vanhojen ihmisten henkisen vireyden ja elämänlaadun ylläpito) ja erityispedagogiikkaan, koska nämä ihmiselämän eri vaiheet poikkeavat niin selvästi toisistaan kehityopsykologisesti, koulutustarpeiden laadun ja määrän sekä eri ikäisiltä ihmisiltä vaadittavan yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja vastuun suhteen. Näiden kategorioiden lisäksi tarvitaan epäilemättä myös muita erityisalueita (esimerkiksi tieteenaloittainen jako: kasvatussociologia jne.), jotka leikkaavat yllä mainittuja erityisalueita eri tavoin. Erityisen mielenkiintoista on, että tulevaisuudessa kokemusperäiset ja ei-institutionaaliset oppimisen muodot jälleen korostuvat. Aikuiskasvatuksen tutkijat ovat painottaneet perinteisesti niiden merkitystä.

Yhtenäistyvässäkin kehitysvaiheessa tarvitaan eri alojen asiantuntijoita. Oikeastaan silloin heitä tarvitaan entistä enemmän, koska kunkin täytyy tuoda oma asiantuntemuksensa yhteiseen kekkoon. Tiede ei etene, jos koulutus tuottaa vain ”laaja-alaisia” asiantuntijoita, jotka eivät tunne mitään aluetta syvällisemmin. Elinikäisen oppimisen yhteiskunnassa perinteisen kasvatustieteen (pedagogian) edustajat eivät voi monopolisoida kasvatusalan asiantuntijuutta yksin itselleen.

Nostanpa minäkin lopuksi esille vankan auktoriteetin ja ihan aikuiskasvatuksen piiristä. Aulis Alasen totesi 1970-luvulle tyypillisessä ei-referoidussa aikuiskasvatuksen opiskelijoiden aineyhdistyksen Paideian lehdessä ”Aikuisen Paras Tawara” (3/77) mm. seuraavan:

”Aikuiskasvatus tarvitsee tieteenalana ja yliopistollisena oppiaineena aseman, joka adekvaatilla tavalla ottaa huomioon käytännön aikuiskasvatoiminnan erityisluonteen ja takaa riittävät itsenäisen kehittämisen mahdollisuudet. Jos kasvatustiede samastetaan nykyiseen pedagogiikkaan ja aikuiskasvatus alistetaan vain tämän kasvatustieteen jonkinlaiseksi kohdealueeksi, niin kehitys taantuu vastoin yleistä kansainvälistä etenemissuuntaa. Tieteenalan määrittely on lähettävä aikuiskasvatuksen yhteiskunnallisen tehtävän filosofisesta analyysistä. Aikuiskasvatuksen erityisluonteen tähdentäminen ei suinkaan tarkoita pyrkimystä eristäytyä muista kasvatustieteistä. Tärkeä on kuitenkin muistaa kiinteät yhteydet muihin yhteiskuntatieteisiin, jotka monissa suhteissa asettuvat toisin kuin pedagogiikan vastaavat yhteydet.”

Jukka Tuomisto